

EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaneuvottelut – mistä niissä on kyse?

Osa 3: Globaalit säännöt

Työelämän säännöt

EU:n ja Yhdysvaltojen muiden maiden kanssa solmimat vapaakauppasopimukset sisältävät kaupan ja työelämän normeihin sisältyviä määräyksiä, jotka ovat myös osa TTIP-neuvotteluja. EU:n sopimuksissa työelämän kysymykset ovat osana laajempaa kestävä kehityksen kokonaisuutta kattaen myös ympäristökysymykset. Yhdysvaltojen sopimuksissa työelämän kysymykset ja ympäristö ovat sen sijaan omina kokonaisuuksinaan.

EU esitti lokakuussa 2015 neuvotteluehdotuksensa kestävästä kehityksestä Yhdysvalloille. Yhdysvaltojen tekstiehdotusta odotetaan vuoden 2016 alussa.

Sopimus ei toisi velvoitetta EU:ssa ja sen jäsenmaissa voimassa olevan työläinsäädännön heikentämiseksi. **Osapuolet säilyttäisivät oikeutensa säätää omista työelämän normeistaan kansainvälisten sopimusten ja standardien mukaisesti.** Tavoitteena on, että sopimukseen sisällytettäisiin myös selkeä sitoumus olla heikentämättä työelämän sääntöjä tai jättää toimeenpanematta niitä kaupan tai investointien houkuttelemiseksi.

Tavoitteena on myös sopia tavoista, joilla edistetään kansainvälisesti sovittujen työelämän sääntöjen toimeenpanoa, mukaan lukien Kansainvälisen työjärjestön (ILO; International Labour Organization) normit. Sopimuksen perusteella osapuolille ei odoteta muodostuvan sitovaa velvoitetta ILO:n yleissopimusten vahvistamiseksi.

Erityisesti EU ja Yhdysvallat ovat neuvotelleet aihetta koskevia määräyksiä solmimissaan vapaakauppasopimuksissa. Yhdysvaltojen viime vuosina neuvottelemassa vapaakauppasopimuksissa on sitouduttu noudattamaan työelämän oikeuksia ILO:n vuoden 1998 työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevan julistuksen mukaisesti. Julistuksen allekirjoittajat sitoutuvat noudattamaan työelämän perusoikeuksia huolimatta siitä, ovatko ne saattaneet lainsäädännössään voimaan kaikkia keskeisiä ILO:n yleissopimuksia. EU:n neuvottelumandaatin mukaan tavoitteena on, että sopimuksessa sitoudutaan ILO:n vuoden 1998 julistuksessa määriteltyjen työelämän keskeisten normien tehokkaaseen toimeenpanoon. Julistuksen keskeiset periaatteet ovat yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden tehokas tunnustaminen, kaikenlaisen pakkotyön poistaminen, lapsityövoiman käytön tehokas kieltäminen sekä työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvan syrjinnän poistaminen. EU on esittänyt sopimukseen erillisiä artikloja koskien neljää yllä mainittua vuoden 1998 ILO:n julistuksen keskeistä periaatetta.

Sopimus avaa mahdollisuuksia käytännönläheiseen yhteistyöhön, vuoropuheluun ja seurantaan. Kyseessä ovat neuvottelut kahden kehittyneen kumppanin välillä, joilla molemmilla on jo varsin korkea työelämän normien taso. Sopimus toisi myös yhteistyömahdollisuuksia kansainvälisesti. Sekä EU että Yhdysvallat ovat olleet kauppaa ja työelämä -aiheen aktiivisimpia eteenpäin viejiä vapaakauppasopimuksissa jo 1990-luvun lopulta.

Tavoitteena on, että kauppaa ja työelämän sääntöjä koskevien määräysten toimeenpanon seurantaan varten perustetaan tarpeelliset järjestelyt. Nämä kattaisivat myös menettelyt mahdollisten aiheita koskevien osapuolten välisten riitujen ratkaisuun sekä säännöt etu- ja kansalaisjärjestöjen osallistumiseen kauppaa ja työelämän sääntöjä koskevaan keskusteluun. EU:n lokakuun 2015 neuvotteluesitys ei vielä sisällä yllä mainittuja institutionaalisia järjestelyjä. EU:n on tarkoitus täydentää esitystään myöhemmin sisältöaiheista käytyjen keskustelujen jälkeen.

EU:n nykyisissä vapaakauppasopimuksissa kauppaa ja työelämän sääntöjä koskevat erimielisyydet käsitellään erillisessä riitujen ratkaisumenettelyssä, mikä koskee myös kauppaa ja ympäristökysymyksiä. EU:n esityksen mukaisesti riitujen ratkaisu käsittäisi hallitusten väliset neuvottelut, ulkopuolisen asiantuntijaneelin, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumismahdollisuuden sekä ILO:n osaamisen hyödyntämisen.

EU:n on esittänyt sopimukseen yritysten yhteiskuntavastuuta koskevia kohtia, joilla sitouduttaisiin edistämään yritysten toimintaa tällä alueella erityisesti perustuen keskeisiin kansainvälisiin aloitteisiin ja ohjeistuksiin, kuten YK:n Global Compact tai OECD:n monikansallisten yritysten toimintaohjeet.